

TARIM KREDİ KOOPERATİFLERİNDE KULLANDIRILAN KREDİLER VE MUHASEBELEŞTİRİLMESİ

Yrd. Doç. Dr. Mihriban COŞKUN ARSLAN*

Öğr. Gör. İbrahim ÇİDEM**

Makale Gönderim Tarihi : 01.12.2015 / Kabul Tarihi : 27.12.2015

ÖZ

Kooperatifler, kâr amacı gütmeyen ekonomik faaliyetlerini sürdüren, özel yapıya sahip ekonomik ve sosyal amaçlı kuruluşlardır. Çalışanların karşılaştıkları ortak sorunları birlikte çözmek amacıyla yeni dayanışma ve karşılıklı yardımlaşma arayışlarına yönelmeleri sonucunda ortaya çıkan kooperatiflerin yıllar geçtikçe ülkemizdeki türleri de giderek çoğalmaktadır. Bu kooperatif türlerinden biri olan Tarım Kredi Kooperatifleri de; girişimci çiftçilerin, ekonomik koşullardaki değişimlerin yarattığı yeni gereksinimleri karşılamak ve karşılaşılan sorunlara çözüm bulmak amacıyla kurulmuştur. Bu çalışmanın amacı, Tarım Kredi Kooperatiflerini tanıtarak, kullanılan kredileri ve kredilerin muhasebeleştirilmesini örnekler ile açıklamaktır.

Anahtar Kelimeler: Kooperatif, Tarım Kredi Kooperatifi, Kredi Muhasebeleştirme Süreci

THE CREDITS OF AGRICULTURAL CREDIT COOPERATIVES AND ACCOUNTING

ABSTRACT

Cooperatives are social and economic enterprises that operate without profit making purposes. The types of cooperatives gradually increases in Turkey as a result of orientation towards new and mutual cooperation in order to solve common problems faced by employees together. Agricultural Credit Cooperative is one of the cooperative types that is founded to provide solutions to problems encountered and help the entrepreneurial farmers to meet the new requirements of change in economic conditions. The aim of this research is introduce Agricultural Credit Cooperative and explain accounting process of agricultural loans with examples.

Keywords: Cooperatives, Agricultural Credit Cooperative, Accounting process of loans

* Gaziosmanpaşa Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü, mihriban.arslan@gop.edu.tr

** Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Niksar Sosyal Bilimler Yüksek Okulu, Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Bölümü, ibrahim.cidem@gop.edu.tr

1. GİRİŞ

Son yıllarda ülkemizde sanayileşmedeki gelişmelere rağmen, nüfusun önemli bir bölümü halâ tarım sektöründe çalışmaktadır. Ülkemizin tarım potansiyeli; nüfusu beslenebilecek ve sanayileşmenin gerektirdiği işgücü ve hammadde ihtiyacının karşılayabilecek düzeye sahip olduğundan, tarım sektörünün milli gelir içindeki payı azımsanmayacak bir düzeydedir. Tarım sektörü ile ilgili önemli tespitlere rağmen, sektörün yapısından kaynaklı bir takım dezavantajlar bulunmaktadır. Gelişmekte olan ülkelerde, çiftçilerin kendi tasarrufları ile sermaye oluşturmalarının yavaş ve güç olması dezavantajlara örnek olarak verilebilir. Ayrıca özel büyük girişimciler, yüksek kazanç ve güven içerisinde çalışmayı tercih ettiğinden, tarım alanındaki riskin fazlalığı ve bu alana yatırılan sermayenin devir hızının düşük olmasını dikkate alarak tarım sektörüne yönelmek istemeyebilirler.

Günümüz rekabet koşulları altında tarım sektörü girişimcileri, iç piyasa ve dış satım için daha çok ve daha kaliteli ürünlerin üretimine gereken önemi vermelidir. Çünkü sanayileşmenin ülkemizde devamlı bir şekilde gelişmesi; şüphesiz tarım sektörüne gereken önemin verilmesi ile mümkün olabilecektir. Ancak diğer sektörlerde olduğu gibi tarım sektöründe de üretim faktörleri arasında sermayenin önemli bir yer tutması sebebiyle zaman zaman çiftçiler; arazi satın alma, toprak ve su kaynaklarından faydalanma, üretim araçlarının sağlanması, gelişen teknolojiye faydalanma ve üretim tekniğinin gelişmesi – iyileştirilmesi gibi işlemlerde finansman sıkıntısı yaşayabilmektedir. Tarım Kredi Kooperatifleri (TKK) tam da bu noktada tarım girişimcilere; finansman ihtiyaçlarını karşılamada ve ağır finansman giderlerini mümkün olduğu kadar aşağılara çekmede destek olmaktadır. Bu bağlamda TKK'lar; üreticilerin ekonomik çıkarlarını korumak, özellikle meslek ve geçimleriyle ilgili ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla karşılıklı yardım

ilkesine dayalı olarak faaliyette bulunan ve tüzel kişiliği olan değişir ortaklı, değişir sermayeli çiftçi kuruluşlarıdır.

Bu çalışmada; öncelikle kooperatif kavramı, dünyada ve Türkiye’de kooperatifçiliğin gelişimi ve TKK’lar hakkında bilgiler sunulmuştur. Daha sonra; TKK’lar ile ilgili yasal düzenlemelerden ve TKK’ların kendi yayınlarından yararlanılarak kullanılan kredilerin muhasebeleştirilmesine ilişkin örneklerle yer verilmiştir.

2. KOOPERATİF KAVRAMI

Kooperatif kavramı Türk Dil Kurumu’nca “*Ortaklarının gereksinimlerini uygun şartlarda elde etmelerini sağlamak amacıyla kurulan ortaklık: Üreticilerin, aracıyı ortadan çıkararak ürünlerini daha iyi şartlarda pazarlamak için kurdukları ortaklık.*” şeklinde tanımlanmıştır (<http://www.tdk.gov.tr>).

Uluslararası Kooperatifler Birliği kooperatifi: “*Ortak ekonomik, sosyal ve kültürel ihtiyaç ve istekleri müşterek sahip olunan ve demokratik olarak kontrol edilen bir işletme yoluyla karşılamak üzere gönüllü olarak bir araya gelen insanların oluşturduğu özerk bir teşkilatlar*” olarak tanımlamıştır (<http://ica.coop/en>). 1163 Sayılı Türkiye Kooperatifler Kanunu’nda yer alan tanıma göre kooperatif: “*Tüzel kişiliği haiz olmak üzere ortaklarının belirli ekonomik menfaatlerini ve özellikle meslek veya geçimlerine ait ihtiyaçlarını işgücü ve parasal katkılarıyla karşılıklı yardım, dayanışma ve kefalet suretiyle sağlayıp korumak amacıyla gerçek ve tüzel kişiler tarafından kurulan değişir ortaklı ve değişir sermayeli ortaklıklardır*”. Tanımdan da anlaşılacağı üzere kooperatiflerin asıl amacı ortaklar arasında karşılıklı yardımlaşmanın sağlanmasıdır.

Bu tanımlardan hareketle kooperatiflerin üç özelliği sahip olduğunu söyleyebiliriz: (Haftacı, 2013, 50)

- Kooperatifler ekonomik yapıya sahip kuruluşlardır.
- Ortak amaca sahip kişiler serbest bir şekilde kooperatif kurabilirler.
- Kooperatiflerin çalışmaları ortaklarının menfaatine yöneliktir.

2.1. Dünyada ve Türkiye’de Kooperatifçiliğin Gelişimi

Kooperatif prensiplerine sahip ilk girişim 1771 yılında İngiltere’de Robert Owen tarafından gerçekleştirilmiştir. İşçilerin çalışma şartlarını ve sürelerini iyileştirmeyi hedefleyen bu girişim sermaye sahipleri ve devlet tarafından olumsuz karşılanmıştır. Benzer bir denemeyi ABD’de deneyen Owen yine başarısız olmuştur (Altınkaya, 2010, 4; Can ve Sakarya, 2012, 29).

Bilinen anlamıyla dünyada ilk kooperatif İngiltere’de yirmi sekiz işçi tarafından kurulan tüketim kooperatifidir. Daha sonra Almanya ve Fransa’da üretim ve kredi kooperatifleri varlık göstermeye başlamıştır. Kooperatifçilik bu ülkelerden Avrupa’ya ve daha sonra tüm dünyaya yayılmıştır (Bilgin ve Tanıyıcı, 2008, 139).

Türkiye’de kooperatifçilik hareketi ilk 1863 yılında Mithat Paşa tarafından kurulan “Memleket Sandığı” adlı oluşumdur. Bu sandıkların amacı çiftçilerin yoğun bir şekilde karşılaştıkları kredi sorununa çözüm olmaktır. Boş olan devlet arazilerinin o sandığın bulunduğu yerleşim yerindeki çiftçiler tarafından işlenmesiyle elde edilen ürünler satılmış ve elde edilen gelirler memleket sandıklarında toplanmıştır. Toplanan bu paralar ise çiftçilere kredi olarak dağıtılmıştır. O dönem Mithat Paşa’nın valiliğini yaptığı şehirde başlayan bu hareket zamanla tüm Osmanlı şehirlerine yayılmıştır (Koç, 2001, 13)

Memleket sandıklarından sonra diğer bir kooperatifçilik faaliyeti 1914 yılında görülmüştür. İz-

mir’de ihracatçılar nedeniyle büyük zarara uğrayan üreticilerin güçlü tüccarlara ve tefecilere karşı korunabilmesi amacıyla Milli Aydın Bankası adıyla kredi veren bir örgüt kurulmuştur. Daha sonra bu bankaya bağlı olarak “Aydın İncir Müstahsilleri Şirketi” adıyla Türkiye’deki ilk tarım satış kooperatifi kurulmuştur (Müftüoğlu ve Aydos, 2001, 15).

2.2. Tarım Kredi Kooperatifleri

Tarım Kredi kooperatifleri (Tarım Kredi Kooperatifleri ve Birlikleri Temel Kanun – Mevzuatlar, 2008, 8-9) bugünkü adını 1935 yılında çıkarılan yasayla almış olsa da tarihi 1863 yılında kurulan Memleket Sandıkları’na kadar dayanır. Çünkü bu sandıklar tarımsal kooperatiflerin ilk adıdır. 1977 yılında çıkarılan kanunla Tarım Kredi Kooperatifleri’ne merkez ve bölge birliği kurma hakkı verilmiş, böylece dikey olarak da teşkilatlanma yasal hale gelmiştir. Bu yıla kadar Ziraat Bankası’na bağlı olarak faaliyet gösteren Tarım Kredi Kooperatifleri 15 Mayıs 1977’de Merkez Birliği’ni kurarak bağımsız bir yapıya kavuşmuştur. 2005 yılına kadar yine çeşitli yasal düzenlemeler yapılmış ve en son bu yıl çıkarılan yasa ile;

- Kooperatifler daha demokratik bir yapıya kavuşturulmuş,
- Kooperatifler arası dayanışma ilk kez yasal düzenleme altına alınmış,
- Çiftçilere uygun koşullarda tarımsal kredi sağlanmasına imkan verilmiş,
- Çiftçilere uygun fiyatlarla akaryakıt temin edilmesine olanak sağlanmıştır.

2.2.1. Tarım Kredi Kooperatiflerinin Konusu

1581 sayılı Tarım Kredi Kooperatifleri Ve Birlikleri Kanunu bu kooperatiflerin çalışma konularını ve amaçlarını şu şekilde sıralamıştır:

I. Ortaklarının:

- Kısa ve orta vadeli kredi ihtiyaçlarını karşılamak,
- Ürünlerini değerlendirmek,
- Müştereken yararlanabilecekleri her çeşit makine, ekipman ve tesisleri edinmek,

II. Ortak ve gerektiğinde diğer üreticilerin;

- Üretim ve zaruri tüketim maddeleri ile üretim araçlarını toptan sağlamak,
- El sanatlarını geliştirmek ve mamullerini değerlendirmek,
- Mesleki ve teknik yönden bilgilerini artırmak, sosyal ve kültürel konularıyla ilgili faaliyetlerde bulunmak, kurslar açmak ve seminerler tertip etmek,

III. Mevduat toplamak, bankacılık hizmetleri ve sigorta acenteliği yapmak.

2.2.2. Tarım Kredi Kooperatiflerince Kullanılan Krediler

Tarım Kredi Kooperatiflerince ortaklarına kısa ve orta vadeli krediler sağlanmaktadır. Bu krediler şu şekildedir: (<http://www.tarimkredi.org.tr/index.php/tr/krediler.html>)

A. Kısa Vadeli İşletme Kredileri

Kısa vadeli İşletme Kredileri, ortakların tarımsal işletmesinin tohumluk, fide, fidan, kimyevi gübre, zirai mücadele ilacı, karma hayvan yemi, akaryakıt gibi girdilerin temini ve nakit ihtiyaçlarının karşılanması amacı ile bir yıl vade ile verilen kredidir.

- Genel İhtiyaç Kredileri

Genel İhtiyaç Kredileri, ortağın yıllık devamlı üretim giderlerini karşılamak ve işletme sermayesinin eksik unsurlarını tamamlamak amacıyla

o yılın ürün bedelinden ödenmek üzere en çok bir yıl vade ile açılmakta ve nakit olarak kullanılmaktadır.

- Tohumluk Kredileri

Tohumluk kredileri bir dekardan elde edilecek ürün verimini artırmak amacıyla ortaklara aynı olarak hububat, patates gibi ürünler için kullanılan en çok 1 yıl vadeli kredidir.

- Kimyevi Gübre Kredileri

Bir dekardan elde edilecek ürün verimini artırmak amacıyla en çok bir yıl vadeli ve aynı olarak kullanılır.

- Hayvancılık İşletme Kredileri

Tarımsal bir işletmesi olan veya arazisi olmadığı halde doğrudan doğruya besicilik dahil hayvancılıkla uğraşan ortaklara hayvanların cinsi ve sayısı göz önüne tutularak verilen kredilerdir. Hayvancılık kredileri Büyük ve küçükbaş hayvancılık, arıcılık, kümes hayvancılığı v.b. kapsamaktadır.

- Tarımsal İlaç Kredileri

Zirai mücadele için açılan ilaç kredileri ile ürün cinsi ve ekim sahası göz önüne tutularak ortakların her türlü haşere, zararlı ile mücadele etmesini sağlamak üzere aynı olarak kullanılan kredilerdir.

- Akaryakıt Kredisi

Ortaklarımızın ihtiyaç duydukları motorin ve madeni yağ ihtiyaçları aynı olarak karşılanmaktadır.

B. Orta Vadeli Yatırım Kredileri

Donatma Kredileri; tarımsal işletmenin canlı ve cansız demirbaş unsurlarını oluşturan her nevi tarımsal araç, meyve fidanı ile irat hayvanlarının sağlanması amacıyla en çok 4 yıla kadar vade ile açılan aynı olarak kullanılan kredilerdir.

- Tarımsal Araç-Gereç Kredileri

İşletmenin faaliyetini sürdürmesinde ihtiyaç duyulan her çeşit tarımsal araç-gereç, tarımsal araç lastikleri, sergi ve örtü malzemesi vb. diğer gelirlerin kooperatifçe sağlanarak ortaklara en çok 4 yıla kadar vadeli kullandırılan aynı kredilerdir.

- Hayvancılık Donatma Kredileri

Ortağın ihtiyacı olan kültür ırkı büyükbaş ve küçükbaş irat hayvanı, arı kovanı ve kolonisi, su ürünleri ekipmanları, ipekböcekçiliği ve kümes hayvancılığında kullanılan donatma malzemelerinin kooperatiflerce sağlanarak ortaklara en çok 4 yıla kadar vadeli kullandırılan aynı kredilerdir.

- Tarımsal Sulama Kredileri

Ortakların, su kaynağından alınan suyun tarla içine dağıtılması amacıyla damla, yağmurlama veya mikro yağmurlama sulama sistemleri kurulması konusundaki taleplerini karşılamak üzere en çok 4 yıla kadar vadeli kullandırılan aynı kredilerdir.

3. TARIM KREDİ KOOPERATİFLERİNCE VERİLEN KREDİLERİN MUHASEBELEŞTİRİLMESİNDE KULLANILAN HESAPLAR

Kredilerin muhasebeleştirilmesinde kullanılan hesap "123 - İşletme Kredileri Ve Yatırım Kredi Taksitleri" hesabıdır. Bu hesap; (Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri ve Birlikleri Muhasebe Talimatnamesi, 1997)

a) Kooperatif ortaklarının tarımsal işletmesine ait, tohumluk, fide, gübre, ilaç, yem, ekme, biçme, toplama, kurutma gibi faaliyetleriyle insan, hayvan, makine işçiliği ücretlerinin ödenmesini, ortağın yıllık işletme (çevirme) sermayesinin zayıf ve eksik unsurlarının tamamlanmasını, tarımsal üretim yoluyla elde edilen ma-

mulün pazarlanmasını sağlamak, kolaylaştırmak ve artırmak, ortakların zaruri tüketim maddesi ihtiyaçlarını karşılamak, ortakların tarımsal faaliyetleri dışındaki zamanlarını değerlendirmek amacıyla nakdi ve aynı olarak en çok bir yıl vade ile verilen kredilerin,

b) Kooperatif ortaklarına orta ve uzun vadeli olarak kullandırılmış kredilerden kullandırıldığı dönemde vadesi dolacak taksitleri ile dönem sonlarında vadesine bir yıl veya bir yıldan daha az süre kalmış taksitlerinin,

c) Merkez birliğince; Bölge Birlikleri, Kooperatifler veya diğer işletmelere, Bölge Birliklerince; Kooperatiflere ve diğere işletmelere verilen kısa vadeli kredilerin,

d) Merkez Birliğince Bölge Birlikleri, Kooperatifler ve diğer işletmelere; Bölge Birliklerince Kooperatifler ve diğere işletmelere verilen orta-uzun vadeli kredilerden kullandırıldığı dönemlerde vadesi dolacak taksitleri ile dönem sonlarında vadesine bir yıl veya bir yıldan daha az süre kalmış taksitlerinin,

izlendiği hesaptır.

Hesabın İşleyişi:

Ortaklara verilen nakdi krediler, bu hesaptaki ilgili kredi hesaplarının borcuna "100 KASA" hesabının alacağına kaydedilir. Ortaklara kısa vadeli olarak verilen aynı kredilerde ise, verilen maddelerin varsa katma değer vergisi dahil satış değerleri üzerinden kredi hesapları borçlandırılırken, madde bedeli 60'ncı gruptaki "600- YURT İÇİ SATIŞLAR" hesabının ilgili tali hesabına, KDV tutarı ise "391-HESAPLANAN KDV" hesabına alacak yazılır. Mal tesliminin gerçekleşmesi üzerine teslim edilen malın stok değeri "621-SATILAN TİCARİ MALLAR MALİYETİ" hesabına borç, "153-TİCARİ MALLAR" hesabına alacak yazılarak stoklardan düşülür.

Raporlama dönemlerinde, geçmiş dönem ile cari

dönem arasındaki süre için hesaplanacak faizler "181-GELİR TAHAKKUKLARI/181.30 Ortaklara Verilen Kredilerden Faiz Geliri Tahakkukları" hesabına borç, "603-KREDİ GELİRLERİ" hesabına (alt hesaplarıyla birlikte) alacak kaydedilir. Sonraki dönemde dönem sonu gelmeden ortak borcunu tamamen ödemek isterse; ortağın hesaplanacak kesin faiz tutarı bu hesaba borç hesaplanmış toplam faizden önceki döneme tekabül eden faiz tutarı düşüldükten sonra kalan kısmı "603-KREDİ GELİRLERİ" hesabına ve önceki döneme tekabül eden tutar da "181-GELİR TAHAKKUKLARI" hesabına alacak kaydedilir.

Mevzuata göre faizlerin ortak borcuna ilave edilmesi gereken dönemlerde (yılsonları veya vade bitimi... gibi), bakiye borcu kalan her ortak için ayrı ayrı kesin faiz hesaplanmasında bulunularak ortak kartlarına işlenecek, hesaplanan kesin faiz tutarları bu hesaba borç, hesap bakiyesi "181-GELİR TAHAKKUKLARI/181.30 Ortaklara Verilen Kredilerden Faiz Geliri Tahakkukları" hesabına ve toplam faizden artı kalan kısım ise "603-KREDİ GELİRLERİ" hesabına, alacak kaydedilecektir.

Kooperatif ortaklarına orta-uzun vadeli olarak kullanılan yatırım kredilerinin tamamı önce "223-YATIRIM KREDİLERİ" hesabına borç kaydedilir. Bu kredilerden kullanıldığı dönemde vadesi dolacak olan taksit ikinci bir mahsupla "123.91 Kooperatiflerce Verilen Yatırım Kredisi Taksitleri" hesabına borç ve "223-YATIRIM KREDİLERİ" hesabına alacak kaydıyla bu hesaba aktarılır. Dönem sonunda vadesi bir yılın altına düşen yatırım kredisi taksitleri de aynı işleme tabi tutulur.

Raporlama dönemleri sonunda yatırım kredisi taksitlerinden bu hesapta bulunanlara, hesaplanacak faizler "181.30 Ortaklara Verilen Kredilerden Faiz Geliri Tahakkukları" hesabına borç ve "603.10 Uzun Vadeli Kredi Faizleri" hesabına alacak yazılır. Kredinin tamamen tahsili veya normal vadesinin dolması sebebiyle başka bir hesaba aktarılması (Örneğin; Ertelenen Krediler veya Takipteki Krediler Hesabına aktarmak gibi) halinde kesinleştirilen faiz tutarları bu hesaba borç, "181" no'lu hesapta tahakkuka alınmış tutar "181" no'lu hesaba, fazlalığı da "603.10 Uzun Vadeli Kredi Faizleri" hesabına alacak yazılır.

Tarım Kredi Kooperatiflerinde verilen bu kredilerle bağlantılı olarak genel kurul kararları doğrultusunda ortaklardan alınacak destekleme fonu ve bina bağış fonu tutarları bu hesaba (ilgili yardımcı kredi hesapları da gözetilerek) borç ve ilgilerine göre "524 ORTAKLARDAN ALINAN DESTEKLEME FONU" ve "525 ORTAKLARDAN ALINAN BİNA BAĞIŞ FONU" hesaplarına alacak yazılır.

4. TARIM KREDİ KOOPERATİFLERİNCE VERİLEN KREDİLERİN MUHASEBELEŞTİRİLMESİ UYGULAMALARI

Örnek 1: A,B,C Yem Fabrikasındannolu fatura ile alınan 10 ton büyükbaş karma hayvan yeminin birim fiyatı 1.000 TL'dir. (%8 KDV Hariç)

a) Karma Hayvan Yeminin stoklara intikal kaydı:

153 TİCARİ MALLAR		10.000
153.40 Karma Hayvan Yemleri		
153.40.000 Büyük Baş Hayvan Yemleri		
191 İNDİRİLECEK KDV	800	
191.10 Mal ve Hizmet Alışları KDV		
320 SATICILAR		10.800
320.70 Satıcılara Borçlar		
320.70.4000 Yem Satıcıları		
.....nolu fatura ile gelen 10 ton yem		

b) 5 Ton yemin tamamı 1.200TL + % 8 KDV birim fiyatla satılıyor, kredili olarak satış kaydı:
(Destekleme ve Bina Bağışı %1'er olarak dikkate alınacaktır.)

123 İŞLETME KREDİLERİ	6.609,60	
123.40 Hayvancılık Kredileri		
123.40.0001 Büyükbaş Hayvancılık		
391 HESAPLANAN KDV		480
391.20 Satışlar Üzerinden Hesaplanan KDV		
391.20.0002 %8 KDV		
524 ORT. ALINAN DESTEKLEME FONU		64,80
525 ORT. ALINAN BİNA BAĞIŞI FONU		64,80
525.60 Ort. Alınan B.Bağışları		
600 YURT İÇİ SATIŞLAR		6.000
600.40 Karma Hayvan Yemleri		
600.40.0001 Büyükbaş Hayvancılık		
.....nolu senet.....ortağa ikraz		

c) Maliyetlere intikal kaydı:

621 SATILAN TİCARİ MAL MALİYETİ	5.000	
621.40 Karma Hayvan Yem Satışları		
621.40.0001 Büyükbaş Hayvancılık		
153 TİCARİ MALLAR		5.000
153.40 Karma Hayvan Yemleri		
153.40.0001 Büyükbaş Hayvan Yemleri		
<i>Maliyetlere yansıtılması</i>		

d) Nazım hesaplara kayıt:

910 ORTAKLARDAN ALINAN BORÇ SENETLERİ	6.480	
911 ORT. AL. BORÇ SENET SAHİPLERİ		6.480
<i>Ortaklardan alınan senet</i>		
912 T.C ZİRAAT BANK. BORÇ. SENETLERİ	6.480	
910 ORT. ALINAN BORÇ SENETLERİ		6.480
<i>Ortaklardan alınan yem senedinin bankaya tevdi</i>		

Örnek 2: X firmasından alınan 1 adet Saman Yapma makinesinin fiyatı 15.000 TL'dir. (%15 KDV Hariç)

a) 1 adet Saman Yapma makinesinin stoklara intikal kaydı

153 TİCARİ MALLAR	15.000	
153.60 Zirai Alet ve Makine		
153.60.0006 Hasat ve Harman Mak.		
191 İNDİRİLECEK KDV	2.250	
191.10 Mal ve Hizmet Alışları KDV		
320 SATICILAR		17.250
320.70 Satıcılara Borçlar		
320.70.5000 Zirai Alet Satıcıları		
<i>1 adet Harman makinesi</i>		

b) Saman yapma makinesi ortağa 16.000 TL+ % 15 KDV birim fiyatla satılıyor, kredili olarak satış kaydı: (Destekleme ve Bina Bağışı %1'er olarak dikkate alınacaktır.)

223 YATIRIM KREDİLERİ	18.768	
223.00 Donatma Kredileri		
223.00.0001 Zirai Alet ve Makine		
391 HESAPLANAN KDV		2.400
391.20 Satışlar Üzerinden Hesaplanan KDV		
391.20. 0003 %15 KDV		
524 ORT. ALINAN DESTEKLEME FONU		184
525 ORT. ALINAN BİNA BAĞIŞI FONU		184
525.60 Ort. Alınan B.Bağışları		
600 YURT İÇİ SATIŞLAR		16.000
600. 60 Zirai Alet ve Makine Satışları		
600.60.0006 Hasat Harman Mak.		
.....ortağa ikraz		

c) Maliyetlere intikal kaydı:

621 SATILAN TİCARİ MAL MALİYETİ	15.000	
621. 60 Zirai Alet ve Makine Satış		
621.60.0006 Hasat ve Harman Mak.		
153 TİCARİ MALLAR		15.000
153. 60 Zirai Alet ve Mak.		
153.60.0006 Hasat ve Harman Mak.		
<i>1 adet Hasat Harman makinesi</i>		

d) Nazım hesaplara kayıt:

910 ORTAKLARDAN ALINAN BORÇ SENETLERİ	18.400	
911 ORT. AL. BORÇ SENET SAHİPLERİ		18.400
<i>Ortaklardan alınan senet</i>		
912 T.C ZİRAAT BANK. BORÇ. SENETLERİ	18.400	
910 ORT. ALINAN BORÇ SENETLERİ		18.400
<i>Ortaklardan alınan yem senedinin bankaya tevdi</i>		

Örnek 3: Kooperatifimize x Bölge Birliğinden (... tarih ve 131233 nolu fatura) satılmak üzere 5 lt'lik ve 17 lt'lik zirai mücadele ilacı alınmıştır. İlaçlara ait miktar ve tutarlar aşağıda gibidir.

Ürün	Miktar	Birim Fiyat	Tutar	KDV %15	Toplam
ISOOCJY ESTER-H 17 Lt	50 adet	130 TL	6.500	975	7.475
ISOOCJY ESTER-H 5 Lt	40 Adet	50 TL	2.000	300	2.300
				TOPLAM	9.775

a) Zirai Mücadele ilaçlarının stoklara intikal kaydı:

153 TİCARİ MALLAR	8.500	
153.30 Zirai Mücadele İlaçları		
153.30.0007 Yabancı Ot Öldürücüler		
191 İNDİRİLECEK KDV	2.250	
191.10 Mal ve Hizmet Alışları KDV		
320 SATICILAR		9.775
320.10 Bölge Birliklerine		
320.10.0030 Zirai Müc. İlaç		
<i>50 ad. 17 lt ve 40 ad. 5lt</i>		

b) Ortaklara Kredili olarak x Bölge Birliğinin belirlediği fiyatlar üzerinden satış kaydı:

Ürün	Miktar	Birim Fiyat	Tutar	KDV %15	Toplam
ISOOCJY ESTER-H 17 Lt	30 adet	150 TL	4.500	675	5.175
ISOOCJY ESTER-H 5 Lt	10 Adet	60 TL	600	90	690

123 İŞLETME KREDİLERİ			5.982,30		
123.30 Z.Müc. İlaç Krd.					
123.30.0007 Yabancı Ot Öldürücüler					
391 HESAPLANAN KDV					765
391.20 Satışlar Üzerinden Hesaplanan KDV					
391.20. 0003 %15 KDV					
524 ORT. ALINAN DESTEKLEME FONU					58,65
525 ORT. ALINAN BİNA BAĞIŞI FONU					58,65
525.60 Ort.Alınan B.Bağışları					
600 YURT İÇİ SATIŞLAR					5.100
600.30 Z.Müc. İlaç Satış					
600.30.0007 Yabancı Ot Öld.					
.....ortağa ilaç ikrazı					

c) Maliyetlere intikal kaydı:

621 SATILAN TİCARİ MAL MALİYETİ			15.000		
621.30 Zirai Müc. İlaç Sat. Maliyeti					
621.30.0007 Yabancı Ot Öld.					
153 TİCARİ MALLAR					15.000
153.30 Zirai Müc. İlaç					
153.30.0007 Yab.Ot.Öld					
.... Senetlerle satılan Zirai Müc. İlaç stok çıkışı					

d) Nazım hesaplara kayıt:

910 ORTAKLARDAN ALINAN BORÇ SENETLERİ	5.865	
911 ORT. AL. BORÇ SENET SAHİPLERİ		5.865
<i>Ortaklardan alınan senet</i>		
912 T.C ZİRAAT BANK. BORÇ. SENETLERİ	5.865	
910 ORT. ALINAN BORÇ SENETLERİ		5.865
<i>Ortaklardan alınan yem senedinin bankaya tevdi</i>		

Örnek 4: Kooperatiflerimize x Bölge Birliğinden (... tarih ve 478.254 no'lu fatura) satılmak üzere 17'kg'lık 100 adet madeni yağ alınmıştır. Madeni yağın adet fiyatı 95 TL'dir. (%15 KDV hariç)

a) Madeni yağların stoklara intikal kaydı:

153 TİCARİ MALLAR	9.500	
153.50 Petrol Ürünleri		
153.50.0003 Madeni Yağ		
191 İNDİRİLECEK KDV	1.425	
191.10 Mal ve Hizmet Alışları KDV		
320 SATICILAR		10.925
320. 10 Bölge Birlikleri		
320.10.0050 Petrol Ürünleri		
<i>100 adet 17 lt madeni yağ</i>		

b) Ortaklara kredili olarak x Bölge Birliğinin belirlediği fiyat üzerinden (%15 KDV hariç 120 TL) 50 adet madeni yağ satış kaydı:

123 İŞLETME KREDİLERİ	7.038	
123. 50 Petrol Ürünleri Krd.		
123.50.0003 Madeni Yağ		
391 HESAPLANAN KDV		900
391.20 Satışlar Üzerinden Hesaplanan KDV		
391.20. 0003 %15 KDV		
524 ORT. ALINAN DESTEKLEME FONU		69
525 ORT. ALINAN BİNA BAĞIŞI FONU		69
525.60 Ort. Alınan B.Bağışları		
600 YURT İÇİ SATIŞLAR		6.000
600.50 Petrol Ürünleri Satış.		
600.50.0003 Madeni Yağ		
<i>Madeni yağ ikrazı.</i>		

c) Maliyetlere intikal kaydı:

621 SATILAN TİCARİ MAL MALİYETİ	4.750	
621.50 Petrol Ürünleri Satış. Mal.		
621.50.0003 Madeni Yağ		
153 TİCARİ MALLAR		4.750
153.50 Petrol Ürünleri		
153.50.0003 Madeni Yağ		
<i>50 adet 17lt madeni yağ stok çıkışı</i>		

d) Nazım hesaplar çalıştırılacak.

910 ORTAKLARDAN ALINAN BORÇ SENETLERİ 911 ORT. AL. BORÇ SENET SAHİPLERİ <i>Ortaklardan alınan senet</i>	6.900	6.900
912 T.C ZİRAAT BANK. BORÇ. SENETLERİ 910 ORT. ALINAN BORÇ SENETLERİ <i>Ortaklardan alınan yem senedinin bankaya tevdi</i>	6.900	6.900

Örnek 5: Merkez Birliği'nden 70 ton DAP gübresi satın alınmıştır. DAP gübresinin birim fiyatı 1.200 TL'dir. (%15 KDV hariç)

a) 1 adet Saman Yapma makinesinin stoklara intikal kaydı

153 TİCARİ MALLAR 153.20 Kimyevi Gübre 153.20.0004 Kompoze	84.000	
191 İNDİRİLECEK KDV 191.10 Mal ve Hizmet Alışları KDV	12.600	
320 SATICILAR 320.00 Merkez Birliğine Borçlar 320.00. 0020 Kimyevi Gübre <i>Merkez Birliği'nden alınan 70 ton DAP gübrei</i>		96.600

b) Ortaklara 10 ton DAP gübresi tonu 1.500 TL'den (%15 KDV hariç) satılmıştır. Satış kaydı:

123 İŞLETME KREDİLERİ	17.595	
123.20 Kimyevi Gübre		
123.20.0004 Kompoze		
391 HESAPLANAN KDV		2.250
391.20 Satışlar Üzerinden Hesaplanan KDV		
391.20. 0003 %15 KDV		
524 ORT. ALINAN DESTEKLEME FONU		172,50
525 ORT. ALINAN BİNA BAĞIŞI FONU		172,50
525.60 Ort. Alınan B.Bağışları		
600 YURT İÇİ SATIŞLAR		15.000
600. 20 Kimyevi Gübre		
600.20.0004 Kompoze		
.....no'lu senetle.....no'lu ortağa kredili gübre satışı		

c) Maliyetlere intikal kaydı:

621 SATILAN TİCARİ MAL MALİYETİ	12.000	
621. 20 Kimyevi Gübre		
621.20.0004 Kompoze		
153 TİCARİ MALLAR		12.000
153. 20 Kimyevi Gübre		
153.20.0004 Kompoze		
DAP gübresinin maliyetlere aktarılması		

d) Nazım hesaplar çalıştırılacak.

910 ORTAKLARDAN ALINAN BORÇ SENETLERİ 911 ORT. AL. BORÇ SENET SAHİPLERİ <i>Ortaklardan alınan senet</i>	17.250	17.250
912 T.C ZİRAAT BANK. BORÇ. SENETLERİ 910 ORT. ALINAN BORÇ SENETLERİ <i>Ortaklardan alınan yem senedinin bankaya tevdi</i>	17.250	17.250

KAYNAKÇA

- Altinkaya, Z. , “Türkiye’deki Kooperatiflerin Yapısı Değişmeli Mi?”, ABMYO Dergisi, Sayı 17, Ocak- Mart 2010.
- Bilgin, N. ve Tanıyıcı, Ş., “Türkiye’de Kooperatif Ve Devlet İlişkilerinin Tarihi Gelişimi”, K MU İİBF Dergisi, Yıl:10, Sayı:15, Aralık, 2008.
- Can, M. F ve Sakarya, E., “Dünya Ve Türkiye’de Tarım Ve Hayvancılık Kooperatiflerinin Tarihsel Gelişimi, İktisadi Önemi Ve Mevcut Durumu”, Vet Hekim Der Dergisi, 83(1), 27-36, 2012.
- Haftacı, V., Şirketler Muhasebesi, 2013.
- Koç, H., Kooperatifçilik Bilgileri, Nobel Yayın Dağıtım, 2. Baskı, Ankara, 2001.
- Müftüoğlu, H. ve Aydos, V., “Türkiye’de Kooperatifçilik – Türk Konut Kooperatifçiliğine Alternatif Bir Model: Almanya”, İstanbul Ticaret Odası, Yayın No:2001-46.
- Tarım Kredi Kooperatifleri ve Birlikleri Temel Kanun – Mevzuatlar, Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri Merkez Birliği İnsan Kaynakları Daire Başkanlığı Eğitim Müdürlüğü, Ankara, 2008.
- Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri ve Birlikleri Muhasebe Talimatnamesi, Ankara, 1997.
- 1163 Sayılı Kooperatifler Kanunu
- 1581 Sayılı Tarım Kredi Kooperatifleri Ve Birlikleri Kanunu
- <http://ica.coop/en>
- <http://www.tarimkredi.org.tr/index.php/tr/krediler.html>
- <http://www.tdk.gov.tr>

